

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری
RICeST

بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی

علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

(حوزه‌ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰

و آرایه راهکارهایی برای بهبود آن

A-PDF

Watermark

دکتر محمد رضا فلاحتی قدیمی فومنی

عضو هیات علمی گروه پژوهشی زبان‌شناسی رایانه‌ای

سرشناسه:	فلاحی فومنی، محمدرضا، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری حوزه‌ی علوم پایه سال ۱۳۹۰ و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن / محمدرضا فلاحی فومنی [به سفارش] مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری - شیراز: نامه‌ی پارسی، ۱۳۹۳.
مشخصات نشر:	۱۱۶ ص.؛ جدول .
مشخصات ظاهری:	شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۸۳-۸۵-۵
شایبک:	وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	چکیده‌نویسی — نمونه پژوهی
موضوع:	چکیده‌نویسی — استانداردها
موضوع:	استاندارد ایزو ۲۱۴ - ۱۹۷۶
موضوع:	نشریات ادواری فارسی — ایران
شناسه افزوده:	ایران. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری
رده بندی کنگره:	۱۳۹۳ ۴۱۴/۹۷۸ Z6۹۵/9
رده بندی دیویی:	۲۵۰/۵۰۲۸
شماره کتابشناسی ملی:	۳۴۵۳۴۷۵

بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی - پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰ و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن

دکتر محمد رضا فلاحی فومنی

ناظر چاپ و آماده‌سازی کتاب: کریم فلاح □ صفحه‌آرایی و طرح جلد: نگار چراغی شیرازی
لیتوگرافی و چاپ: پردیس و دنیا □ تیراژ: ۵۰۰ نسخه □ چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳
ناشرین: مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری (RICEST) و نامه‌ی پارسی

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری (RICEST)

روابط عمومی: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۴۲۱ انتشارات: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۴۵۲ نامبر: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۳۵۲

صفحه خانگی: www.ricest.ac.ir پست الکترونیک: publication@ricest.ac.ir

به نام خدا

نظر به اهمیت نقش اطلاع‌رسانی در زمینه‌های مختلف علوم و تکنولوژی، به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای محققان و کارشناسان، و ارائه تازه‌ترین اطلاعات علمی و فنی در کوتاه‌ترین زمان، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری براساس تفاهم‌نامه منعقد شده میان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و فرهنگستان علوم جهان سوم در سال ۱۳۷۰ دایر و لایحه تاسیس آن در سال ۱۳۷۵ از تصویب مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان گذشت. این مرکز در چهارچوب ضوابط و مقررات آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌نماید.

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری از طریق توزیع آخرین اطلاعات علمی و فنی و نیز کمک به تأمین منابع علمی مورد نیاز دانشگاهها، سازمان‌ها و نهادهای تحقیقاتی و متخصصان داخلی و منطقه‌ای برای ارتقاء سطح علمی جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای منطقه فعالیت می‌نماید.

کتاب «بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰ و آرایه راهکارهایی برای بهبود آن» در راستای تحقق اهداف فوق تهیه شده و مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری افتخار دارد که هفتادمین اثر خود را که حاصل تلاش فکری و طرح تحقیقاتی جناب آقای دکتر محمدرضا فلاحتی تقدیمی، نویسنده است به زیور طبع بیاراید و تقدیم جامعه علمی و فنی نماید.

امید است اقداماتی از این قبیل موجبات رضایت هرچه بیشتر جامعه علمی و فنی ایران را فراهم آورده و در راستای هدف ما که نشر و اشاعه اطلاعات علمی و فنی است موثر واقع گردد.

دکتر جعفر مهرداد

رئیس مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (RICEST)

و سرپرست پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

اعضای شورای علمی

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

دکتر جعفر مهران (رئیس شورا)

دکتر کرامت‌اله ایزدپناه - استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر شعله ارسطویور - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی

علوم و فناوری

دکتر شاهرخ جم - دانشیار مهندسی برق دانشکده مهندسی برق و الکترونیک دانشگاه صنعتی

شیراز

دکتر عزت‌اله رئیسی - استاد علوم زمین دانشکده علوم دانشگاه شیراز

دکتر علیرضا سپاسخواه - استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر هاجر ستوده - استادیار رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شیراز

دکتر علی‌اکبر صفوی - استاد برق و الکترونیک دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز

دکتر حمید علیزاده - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و

فناوری

دکتر محمدمهدی علیشاهی - استاد مکانیک دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز

دکتر محمدرضا قانع - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم

و فناوری

دکتر علی گزنی - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

دکتر جلیل مقدسی - استاد شیمی دانشکده علوم دانشگاه شیراز

دکتر محمد نمازی - استاد حسابداری دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه شیراز

تقدیر و قدردانی

بی تردید انجام پژوهش حاضر بدون مساعدت فکری همکاران بزرگوارم در مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری میسر نبود. از این رو، بر خود لازم می‌دانم نخست از حمایت‌های همه جانبه‌ی ریاست محترم مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری و سرپرست پایگاه استنادی علوم جهان اسلام جناب آقای پروفیسور دکتر جعفر مهرداد سپاس‌گزاری نمایم. از هیأت رئیسه‌ی محترم مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری که با تصویب طرح اولیه‌ی پژوهش حاضر، زمینه‌ی اجرای آن را فراهم آوردند نیز صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم. سرکار خانم دکتر شعله ارسطوپور و همکاران محترم‌شان از جمله سرکار خانم ندا زراعت‌کار و جناب آقای مهندس آرمین اسکویی نیز در تهیه و ارسال نشریات و داده‌های مرتبط با اهداف پژوهش حاضر نقش موثری ایفا نمودند. از جناب آقای شاپور رضا برنجیان مدیر محترم گروه پژوهشی زبانشناسی رایانه‌ای نیز به خاطر مطرح کردن پروپوزال طرح در گروه کمال تشکر را دارم. به همین سبب، مراتب امتنان خود را از این بزرگواران اعلام می‌دارم. کار تهیه‌ی روگرفت از چکیده‌های فارسی و انگلیسی و نیز شیونامه‌ی تدوین مقالات مندرج در مجلات مورد بررسی بر عهده‌ی سرکار خانم مریم طاهری بوده است که از ایشان نیز تشکر و قدردانی می‌نمایم. در پایان، اگر چه برای انجام پژوهش حاضر از مساعدت فکری بزرگوارانی که اسامی‌شان در بالا آورده شد بهره‌مند بوده‌ام، هر گونه خطای احتمالی را صرفاً به خود منتسب دانسته و آن بزرگواران را از این صفت تبرئ می‌دانم.

دکتر محمد رضا فلاحتی قدیمی فومنی

زمستان ۱۳۹۲

چکیده:

پیروی برنامه‌ی ارتقاء کیفی مجلات فارسی در کشور، وجود چکیده‌ی انگلیسی در مجلات رتبه‌دار ضروری شده است. نگاهی گذرا به این دسته از مجلات نشان می‌دهد که هر مجله برای نگارش چکیده، دستورالعملی را ارائه نموده که انتظار می‌رود از سوی نویسندگان رعایت شود. اما، واقعیت چیز دیگری را نشان می‌دهد. هدف کلی از انجام پژوهش حاضر، آسیب‌شناسی چکیده‌نویسی در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) بوده است. مطالعه‌ی حاضر مطالعه‌ی کتابخانه‌ای، توصیفی-تحلیلی و مقایسه‌ای است. در گردآوری داده‌ها از روش نمونه‌برداری منابع موجود (availability sampling) استفاده شد و ۲۴ مجله تعیین گردید. در مرحله‌ی بعد به صورت تصادفی از میان شماره‌های موجود سال ۱۳۹۰ هر مجله، یک شماره انتخاب شد و چکیده‌های انگلیسی موجود در آن شماره توسط مجری و مصحح دوم (هر دو با مدرک دکترای زبان انگلیسی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و خطاهای زبانی (۲۷ نوع) ثبت گردید. تعداد کلیدواژه‌ها و کلمات موجود در هر چکیده نیز ثبت شد که مبنای تحلیل قرار گرفت. در مرحله‌ی بعد، داده‌ها وارد نرم‌افزار اکسل شد و از آن طریق به SPSS نسخه‌ی ۱۸ منتقل گردید. در تهیه‌ی گزارش‌ها، تحلیل‌ها و جدول‌بسته به مورد از نرم‌افزارهای فوق استفاده شد. پیرو تحلیل‌ها، نتایج زیر به دست آمد: در ۲۴ مجله مورد بررسی در مجموع ۱۴۳۹ خطای واژگانی، دستوری و تاپی (۲۷ نوع خطا) وجود داشت. مجلات "علوم محیطی (۲ خطا)"، "ایمنی زیستی (۶ خطا)"، "پژوهش فیزیک (۹ خطا)" و "علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ خطا)" از نظر کیفیت نگارش چکیده‌ی انگلیسی در وضعیت خوبی قرار داشتند. خطای "استفاده‌ی نابجا از the (با فراوانی ۱۹۸)" فراوان‌ترین خطای موجود در داده‌های مورد بررسی بود. در موارد بسیار بین الگوی ارائه شده در راهنمای تدوین مقاله در مجلات با شیوه‌ی چکیده‌نویسی در همان مجله‌ها هماهنگی وجود نداشت.

ضمناً، اگرچه توجه مجلات در بخش محتوای چکیده به استاندارد ایزو ۲۱۴ قابل توجه بوده، در مبحث نحوه‌ی آرایه، مسایل فراوانی وجود دارد که توجه دست‌اندرکاران مجلات را می‌طلبد.

کلیدواژه‌ها: چکیده‌نویسی، مجلات رتبه‌دار فارسی، اشکالات زبانی، ایزو ۲۱۴، خطاهای چکیده‌نویسی.

فهرست مندرجات

صفحه

عنوان

۱	تقدیر و قدردانی
ب	چکیده
ث	فهرست مندرجات
خ	فهرست جداول
ذ	فهرست نمودارها
■ فصل یک: مقدمه و اهداف پژوهش ■	
۲	۱.۱ اجزای فصل
۲	۱.۱ بیان مسئله
۳	۲.۱ ضرورت انجام طرح
۴	۳.۱ اهداف پژوهش
۴	۱.۳.۱ سوال‌های تحقیق
۵	۴.۱ محدودیت‌های پژوهش
۶	۵.۱ فصل‌بندی
۷	۶.۱ خلاصه

■ فصل دو: پیشینه پژوهش ■

۱۰	۱.۲ اجزای فصل
۱۰	۱.۲ مختصری از کارهای انجام شده

■ فصل سه: روش انجام پژوهش ■

۱۸	۰.۳ اجزای فصل
۱۸	۱.۳ همکاران پژوهش
۱۸	۲.۳ روش پژوهش
۱۹	۳.۳ داده‌های تحقیق
۲۲	۴.۳ ابزار پژوهش
۲۲	۵.۳ روش انجام کار
۲۳	۶.۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۴	۷.۳ خلاصه

■ فصل چهار: تجزیه و تحلیل داده‌ها ■

۲۶	۰.۴ اجزای فصل
	۱.۴ سوال یک: آیا در چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) اشکالات زبانی (دستوری و تایی) وجود دارد؟
۲۶	۲.۴ سوال دو: در کدام یک از مجلات مورد بررسی خطاهای بیشتری مشاهده شده است؟
۵۳	۳.۴ سوال سه: کدام یک از انواع خطاها در مجلات مورد بررسی از شیوع بیشتری برخوردارند؟
۵۵	۴.۴ سوال چهار: آیا چکیده‌های هر یک از مجلات علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه مطابقت دارد؟
۵۷	۵.۴ سوال پنج: آیا چکیده‌نویسی در مجلات مورد بررسی از نظر محتوایی و ساختاری با استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد؟
۸۷	

■ فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری ■

۹۲	 ۰.۵ اجزای فصل
۹۲	 ۱.۵ بحث
۹۷	 ۲.۵ کاربردهای عملی پژوهش
۹۸	 ۳.۵ زمینه‌هایی برای پژوهش بیشتر
۹۹	 فهرست منابع

A-PDF

Watermark

فهرست جداول

صفحه

عنوان

جدول ۱:	فهرست نشریات رتبه‌دار فارسی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌ی	
۱۹	علوم پایه.....	
۵۴	جدول ۲: تعداد کل خطاها به تفکیک مجله.....	
۵۵	جدول ۳: تعداد کل خطاها بر حسب نوع خطا در ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی.....	
۵۸	جدول ۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ژئوفیزیک ایران.....	
۶۰	جدول ۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پترولوژی.....	
۶۱	جدول ۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی.....	
۶۲	جدول ۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ایمنی زیستی.....	
۶۴	جدول ۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی سلول و بافت.....	
۶۵	جدول ۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی فیزیک زمین و فضا.....	
۶۶	جدول ۱۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی جامعه‌شناسی و توسعه‌شناسی.....	
۶۸	جدول ۱۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی و بیوسستماتیک.....	
۶۹	جدول ۱۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته.....	
۷۰	جدول ۱۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی ایران.....	
۷۱	جدول ۱۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی.....	
۷۲	جدول ۱۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط زیست.....	
۷۳	جدول ۱۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی.....	
۷۴	جدول ۱۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای.....	
۷۵	جدول ۱۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران.....	

- جدول ۱۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی ۷۷
- جدول ۲۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی انسان و محیط‌زیست ۷۸
- جدول ۲۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم محیطی ۷۹
- جدول ۲۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی اقیانوس‌شناسی ۸۰
- جدول ۲۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی ایران ۸۱
- جدول ۲۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش فیزیک ۸۳
- جدول ۲۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی رخناره‌های رسوبی ۸۴
- جدول ۲۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست ۸۵
- جدول ۲۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه ۸۶
- جدول ۲۸: سنجش چکیده‌های انگلیسی مجلات مورد بررسی با معیار ایزو ۲۱۴ ۸۸

A-PDF

Watermark

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پترولوژی (۶۶ مورد خطا).....	۲۷
نمودار ۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی (۱۶۷ مورد خطا).....	۲۸
نمودار ۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ایمنی زیستی (۶ مورد خطا).....	۳۰
نمودار ۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی سلول و بافت (۸۷ مورد خطا).....	۳۱
نمودار ۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی فیزیک زمین و فضا (۱۴۰ مورد خطا).....	۳۲
نمودار ۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی (۲۵ مورد خطا).....	۳۴
نمودار ۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک (۱۸ مورد خطا).....	۳۵
نمودار ۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ژئوفیزیک ایران (۵۵ مورد خطا).....	۳۶
نمودار ۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته (۷۴ مورد خطا).....	۳۷
نمودار ۱۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی ایران (۲۱ مورد خطا).....	۳۸
نمودار ۱۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی (۴۷ مورد خطا).....	۳۹
نمودار ۱۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست (۷۹ مورد خطا).....	۴۰
نمودار ۱۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی (۴۶ مورد خطا).....	۴۱
نمودار ۱۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ مورد خطا).....	۴۲

- نمودار ۱۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران (۴۲ مورد خطا) ۴۳
- نمودار ۱۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی (۱۰۴ مورد خطا) ۴۴
- نمودار ۱۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی انسان و محیط‌زیست (۱۲۰ مورد خطا) ۴۵
- نمودار ۱۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم محیطی (۲ مورد خطا) ۴۶
- نمودار ۱۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی اقیانوس‌شناسی (۴۶ مورد خطا) ۴۷
- نمودار ۲۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی ایران (۹۷ مورد خطا) ۴۸
- نمودار ۲۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش فیزیک (۹ مورد خطا) ۴۹
- نمودار ۲۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی رخنساره‌های رسوبی (۴۲ مورد خطا) ۵۰
- نمودار ۲۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست (۹۳ مورد خطا) ۵۱
- نمودار ۲۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه (۴۱ مورد خطا) ۵۲

A-PDF

Watermark